

Dieiddanuori | Tjeldsund
suohkan | kommune

«Omsorgskrisen skapes ikke av eldrebølgen, men av forestillingen om at omsorg ikke kan gjøres annerledes enn i dag.»

- Meld. St. 29 Morgendagens omsorg

Planforslag: Helse- og omsorgsplan 2024-2034

Plánaevttohus: Varrisvuođa- ja dorvoplána 2024-2034

Vedtatt *planforslag* til høring og offentlig ettersyn:
Formannskapet 18.01.2024, sak 02/24

Vedtatt plan:

INNHold

1. INNLEDNING	3
1.1 Formålet med planen.....	3
1.2 Koblingen til samfunnsdelen og bærekraftsmålene	3
1.3 Overordnede hensyn	4
1.4 Planens oppbygging	4
2. MEDVIRKNING I PLANARBEIDET	5
Arbeidsgruppe i planprosessen.....	5
3. STATUS, UTFORDRINGER OG FREMTIDSUTSIKTER	6
3.1 Status i dag.....	6
3.1.1 Dagens struktur	6
3.1.2 Funn fra folkehelseoversikten	6
3.2 utfordringer	7
3.2.1 Aldersbæreevne.....	7
3.2.2 Kompetanse og bemanning	7
3.2.3 Kommuneøkonomi	8
3.2.4 Dekningsgrad på institusjonsplasser	8
3.2.5 Fastlegekrisen	8
3.3 Framtidsutsikter	9
4. MESTRINGSTRAPPA	10
4.1 Helsefremmende tilbud	11
4.2 Forebyggede og behandlende tjenester uten vedtak.....	11
5. FOKUSOMRÅDER	11
Frivillighet.....	12
Tidlig innsats, forebyggende arbeid og friskliv.....	13
Bo og planlegge for en robust fremtid.....	14
Fremtidens helsetjeneste	15
Beholde og rekruttere personell.....	16
6. OPPFØLGING OG GJENNOMFØRING AV PLANEN	17
7. FØRINGER FOR HELSE- OG OMSORGSSEKTOREN	18
7.1 Lover og regler	18
7.2 Nasjonale føringer.....	18
7.3 Regionale føringer.....	18
7.4 Lokale føringer	18

1. INNLEDNING

1.1 Formålet med planen

Helse og omsorgsplanen er et overordnet styringsverktøy for politikere, samt viktig i planlegging og utforming av tjenestetilbudet. Planen vil være retningsgivende for helse- og omsorgssektoren, herunder også forebyggende og folkehelse. Kommunedelplanen vil omhandle hele befolkningen «fra vugge til grav», som har tilknytning til helse. Begrepet «helse- og omsorg» vil i denne plan være et samlebegrep som også inkluderer forebyggende og folkehelse uansett alder.

Planen skal synliggjøre utfordringer og muligheter kommunen har på kort og lang sikt, og vise hvordan kommunen skal arbeide for å sikre innbyggerne gode helse- og omsorgstjenester.

Kommunedelplanen skal være et virksomhetsovergrepene plangrunnlag for helse- og omsorgstjenesten i Tjeldsund kommune. Formålet med planen er å gi innbyggerne trygghet for at de som trenger det, får rett hjelp til rett tid og i rett omfang.

1.2 Koblingen til samfunnsdelen og bærekraftsmålene

Kommunedelplan for helse- og omsorg bygger videre på mål og strategier vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel. Helse- og omsorgsplanen skal særlig bidra til å arbeide mot målene:

- Tjeldsund skal ha kvalitative og gode helse- og omsorgstjenester
- Leve hele livet- reformen skal være integrert i tjenestetilbudet
- Tjeldsund skal ha gode nærmiljø som er tilgjengelig for alle
- Tjeldsund skal ha en variert boligsammensetning tilpasset ulike livsfaser
- Tjeldsund skal ha sosiale møteplasser
- Det skal tilbys et variert aktivitetstilbud i Tjeldsund som fremmer opplevelse og folkehelse

FNs bærekraftsmål skal også legges til grunn i det videre arbeidet med helse- og omsorg. Følgende mål er prioritert i denne planen:

1.3 Overordnede hensyn

I kommuneplanens samfunnsdel er det vedtatt at folkehelse, universell utforming og reformene **Leve hele livet** og **Bo trygt hjemme**, skal være overordnede hensyn som legges til grunn i all kommunal planlegging.

Tjeldsund kommune jobber i dag systematisk med **folkehelsearbeid**, og folkehelseoversikten utgjør et viktig grunnlag for den kommunale planleggingen. Befolkningens helse og livskvalitet påvirkes av forhold som oppvekst, nærmiljø, skole, tilgang til arbeid, fysisk aktivitet, kosthold med mer, og påvirker derfor alle de kommunale områdene.

Universell utforming skal være tydeliggjort i all kommunal planlegging og drift. Målet med universell utforming er å gjøre samfunnet enklere å orientere og bevege seg i for så mange som mulig. Å klare seg selv og ta aktiv del i samfunnet blir for de aller fleste sett på som et viktig gode. Det er en menneskerett å få delta i samfunnet, og universell utforming er en måte å oppnå dette på

Reformene **Leve hele livet (2018-2023)** og **Bo trygt hjemme** skal bidra til at eldre får støtte til selv å mestre eget liv, og kunne leve et attraktivt liv og oppleve trygghet ved å bo i eget hjem.

1.4 Planens oppbygging

Kommunedelplan for Helse- og omsorg strekker seg fra 2024 – 2034. Planen bygger på [kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilde](#) for Tjeldsund, samt [medvirkning](#) gjennomført i planprosessen. På bakgrunn av dette er det valgt ut fem fokusområder som vil være viktig for en bærekraftig utvikling av helse- og omsorgssektoren. Videre er det utarbeidet en handlingsdel som viser den politiske prioriteringen for gjeldende kommunestyreperiode.

Helse- og omsorgsplanen skal være en overordnet plan og ta for seg de «store linjene», men temaplaner og handlingsplaner som går mer i dybden på ulike fagområder (for eksempel Demensplan, Vold i Nære relasjoner).

2. MEDVIRKNING I PLANARBEIDET

I forming av innholdet til planen har man arrangert en rekke medvirkningsarenaer hvor kommunens fremtidsutsikter med spesielt fokus på demografisk utvikling har vært presentert. Det har vært gjennomført workshop/arbeidsmøter hvor det har vært bedt om innspill på hva som er viktig både for samfunnet og for den enkelte.

I tillegg til de lovpålagte arrangerte man workshop/arbeidsmøter med følgende råd;

- Eldrerådet og Samarbeidsutvalget for eldre, 11.mai 2023
- Ungdomsrådet, 05.juni 2023
- Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, 15.september 2023
- Levekårsutvalget, oktober 2023
- Várdobáiki og markasamisk helsenettverk, november 2023

I tillegg har man valgt å ta med innspill fra Helsedirektoratets høring til Bo trygt hjemme reformen som ble gjennomført 23.mars 2023. Høringen ble gjennomført i samlet fora med Várdobáiki, markasamisk helsenettverk og samisk befolkning i området.

Hovedtrekkene i innspillene fra medvirkningen var:

- Økt fokus på forebygging
- Tilby likeverdige helsetjenester. God kartlegging, tilbud om rask, riktig og god hjelp når man har behov for det.
- Bedre involvering av innbyggerne. Øke den frivillige innsatsen og opprettholde fellesskapet og aktivitet i bygdene
- Unngå ensomhet
- Flere aktivitetstilbud

I innspillsrunden ser man at mange er opptatt av og har det samme fokuset, også på tvers av alder.

For mer informasjon på gjennomføring og innspill fra medvirkningen kan man lese tilhørende [medvirkningsrapporten](#) for helse- og omsorgsplanen.

Arbeidsgruppe i planprosessen

Arbeidet med helse og omsorgsplanen har blitt gjort av en tverrfaglig sammensatt gruppe, ledet av rådgiver helse og beredskap. Andre medlemmer i gruppa har vært kommuneplanleggerne, kommuneoverlegen, enhetsleder forebygging og mangfold, fagansvarlig kultur og folkehelse, enhetsleder bofellesskap, enhetsleder hjemmebaserte tjenester og enhetsleder institusjoner.

Arbeidsgruppen har hatt bredt tverrfaglig blikk med fokus på hele befolkningen og har i prosessen rådført seg med andre fagpersoner.

I tillegg til arbeidsgruppa har det vært gjennomført workshop i forbindelse med omstillingsprosjektet for helse og omsorg. Her har det vært bred medvirkning av alle avdelingslederne, faglederne og tillitsvalgte i fra de enhetene som arbeidsgruppa har ledet.

3. STATUS, UTFORDRINGER OG FREMTIDSUTSIKTER

For å ta stilling til hvordan man skal jobbe innenfor helse- og omsorg fremover, må vi ha et bakteppe å jobbe ut ifra. [Kunnskapsgrunnlaget](#) gir en beskrivelse av status i dag og vårt utfordringsbilde.

Ingen kan med sikkerhet si hvordan fremtiden vil bli, men på bakgrunn av kunnskapsgrunnlag og utfordringsbildet ser vi fire utfordringer som vil påvirke hvordan vi driver framtidens helse- og omsorg. Dette er aldersbæreevne, kompetanse og bemanning, kommuneøkonomi og dekningsgrad.

3.1 Status i dag

3.1.1 Dagens struktur

Tjeldsund kommune har i dag fire institusjoner, hvorav to er sykehjem og to er aldershjem. Hjemmetjenesten driftes fra tre ulike lokasjoner; Grovfjord, Evenskjer og Fjelldal. Kommunen har tre bemannede omsorgsboliger/bofellesskap for personer med ulike utfordringer innen rus og psykiatri, psykisk utviklingshemming eller funksjonsnedsettelse med langvarig behov for oppfølging og omsorg. I tillegg har man omsorgsboliger uten bemanning i Kongsvik, Grovfjord, Evenskjer og Fjelldal.

Kommunen har psykiatri og rus tjeneste, legesenter og helsestasjon lokalisert på Evenskjer. Alle våre elever har tilgang på skolehelsetjenesten som tilbys ukentlig hos alle skolene.

Tjeldsund strekker seg over et stort geografisk område, og innbyggerne er spredt over hele kommunen med flere bygdensenter. Dette vises også i vår fordeling/lokalisering av institusjonsplasser og omsorgsboliger. Lange avstander er utfordrende når det gjelder å kunne tilby likeverdige tjenester til alle.

En nærmere beskrivelse av kommunens tjenester kan leses i [kunnskapsgrunnlaget](#) og i [nåværende tildelingskriteriene](#).

3.1.2 Funn fra folkehelseoversikten

Det lages oppdatert folkehelseoversikt hvert fjerde år. Folkehelseoversikten viser både utfordringer og muligheter for kommunen, og bygger på informasjon fra folkehelseprofilen, oppvekstprofilen som begge gjennomføres årlig. I tillegg bygger den på både nasjonalt, regionalt og lokalt statistikkmateriale. Kunnskap fra Ungdata undersøkelsen som gjennomføres hvert tredje år, er også meget viktig. Siden Ungdataundersøkelsen ikke er klar før første halvdel 2024, vil en oppdatert Folkehelseoversikt publiseres når de nyeste tallene er klare.

Funn fra folkehelseoversikten (2020) viser at kommunens innbyggere har økt forekomst av diabetes, og det er økning i psykiske symptomer, muskel og skjelettplager og overvekt blant unge. Ellers har kommunen en høyere andel uføretrygdede og sosialhjelpsmottakere og en lavere andel yrkesaktive enn landet ellers.

3.2 utfordringer

3.2.1 Aldersbæreevne

Andelen av personer i yrkesaktiv alder vil halveres i forhold til andelen eldre. Denne endringen vil godt på vei være en realitet allerede i 2030. Det vil si at samme antall ansatte skal ivareta dobbelt så mange eldre som man gjør i dag. Eldrebølgen hører ikke lengre fremtiden til. Det er noe vi står midt i, noe vi forholder oss til hver dag og noe som kommer til å få stor betydning for hvordan kommunen må fordele sine ressurser fremover.

Antall personer i yrkesaktiv alder mellom 16 og 66 år er lavere i Tjeldsund kommune enn landet for øvrig, vi har flere 80-åringer enn 18-åringer. Denne utviklingen er ikke utelukkende en utfordring for Tjeldsund, men den krever likevel lokale løsninger. Oppgavene må i framtiden løses annerledes, smartere og mindre personellkrevende der det er mulig, slik at personell frigjøres og kan brukes der det er mest nødvendig. Nok og riktig kompetanse til de sykeste er viktig.

3.2.2 Kompetanse og bemanning

Framskrivninger antyder at det vil være knapphet på personell til helse- og omsorgsyrkene i framtiden, og vi ser i dag at søkertallene til flere av utdanningene innenfor helsevesenet, blant annet sykepleierstudiet, er lavere enn noen gang.

Vi har i dag utfordringer med rekruttering av arbeidskraft, og ser at dette gir en økt belastning på de som er ansatte per i dag. Vi har i dag flere ledige stillinger hvor det er få til ingen søkere, på tross av flere utlysninger. Dette gjelder både stillinger innenfor helsestasjon, barnevernet, institusjoner og hjemmebaserte tjenester. Vi ser også at søkere fra større kommuner blir kortvarig i stillinger, og opplever at vi konkurrerer om den samme arbeidskraften med våre nabokommuner.

Sykdomsbildet på innbyggere som blir utskrevet fra sykehus har også endret seg, og har ofte et mer komplisert sykdomsbilde som krever mer oppfølging og spisset faglig kompetanse. Dette er en utfordring man ser hos innbyggere uavhengig av alder.

Tid for handling, NOU 2023:4, side 15:

«Utviklingsbildet viser at det ikke er mulig å bemanne seg ut av alle utfordringer som helse- og omsorgstjenesten kommer til å stå overfor. Helt uavhengig av det fremtidige økonomiske handlingsrommet, er det personelltilgangen som begrenser tjenestene og hindrer dem i å utvikle seg videre med dagens innretning.»

3.2.3 Kommuneøkonomi

Den økonomiske utviklingen tilsier at vi ikke kan forvente en fortsatt vekst i ressursene til helse-, omsorgs- og sosialtjenestene. I dag er omtrent 200 av kommunens årsverk tilknyttet helse- og omsorgssektoren, og av kommunens utgifter for 2023 ble halvparten av budsjettet brukt på fagområdet helse, - omsorg- og sosial.

Det krever mer ressurser og penger for å drifte institusjoner enn å gi hjemmebaserte tjenester. Hvis vi tar utgangspunkt i de samme økonomiske betingelsene som i dag, vil helse- og omsorg spise nesten 75% av kommunens midler allerede i 2030, og det blir langt mindre igjen til skoler, barnehager, teknisk drift og andre nødvendige støttefunksjoner.

Kommuneøkonomien har over flere år også satt en demper på vedlikehold og investeringer. Manglende vedlikehold fører til at byggene våre med tiden vil bli utdaterte og lite effektiv. Dette vil igjen kunne få konsekvenser for pasienter, pårørende og ansatte.

3.2.4 Dekningsgrad på institusjonsplasser

Dekningsgrad forteller hvor mange institusjonsplasser man har i forhold til innbyggere over 80 år. I 2022 hadde Tjeldsund kommune 69 institusjonsplasser (alders- og sykehjemsplasser, ikke hensyntatt godkjente dobbeltrom), og 297 innbyggere over 80 år. Dette ga oss en dekningsgrad på 23,2 %. Sett under ett, har hele landet en gjennomsnittlig dekningsgrad på 16 %. Da vi har tilnærmet likt sykdomsbilde og en høyere dekningsgrad enn landet for øvrig, kan vi på mange måter si at vi har «friskere» eldre på våre institusjoner. Hvis vi fortsetter med institusjonstjenester i Tjeldsund kommune slik som i 2022, med samme struktur og dimensjonering med institusjonsplasser til 23,3 % av befolkningen, og vi har 140 flere innbyggere over 80 år i 2030, ser det tilsynelatende ut som at vi mangler 30 institusjonsplasser om bare 6 år. Og kanskje så mange som 70 plasser i 2050.

Vi vet at å drifte institusjonsplasser krever flere ressurser og er mer kostbart enn å drifte hjemmebaserte tjenester. Vi har i tillegg små tjenester som er utfordrende å drifte med nok kvalifisert personell, da man ofte trenger mer personell per pasient enn ved en større enhet (spesielt nattevakt).

3.2.5 Fastlegekrisen

Fastlegekrisen er en krise som rammer hele landet, og går i hovedsak ut på at vi i dag har en mangel på fastleger. Kort fortalt handler dette om at arbeidsmengden har økt med nye oppgaver, en aldrende befolkning og økte krav.

Fastlegene skal betjene hele befolkningen, og i Tjeldsund kommune er det i dag en stor utfordring med både å rekruttere og beholde ansatte. Fra og med mars 2024 vil alle listene på papiret vært fylt opp, men det er fortsatt utfordringer knyttet til å rekke over alle andre lovpålagte, kommunale arbeidsoppgaver som blant annet helsestasjon, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom og tilsynslege på institusjonene.

3.3 Framtidsutsikter

Det må skje en endring i samfunnets forventning til terskelen for når og hvordan de kommunale tjenestene tilbys. Den enkelte har ansvar for eget liv og helse, men kommunen skal fremdeles gi nødvendig helsehjelp ved sykdom, skade eller andre forhold som rammer den enkelte.

Med de fremtidsutfordringene vi ser komme må man dreie den tradisjonelle helse- og omsorgstjenesten mer over på helsefremmende- og forebyggende tiltak, tidlig innsats og veiledning. Dette for at innbyggerne skal kunne ta gode valg for egen helse, og klare seg lengst mulig med minst mulig bistand fra kommunen. Egenmestring vil derfor få et sterkere fokus, der god omsorg ikke bare handler om å hjelpe, men også om å gjøre folk i stand til å klare seg selv. Dette har verdi for enkeltmennesket, og det er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

På bakgrunn av utfordringsbildet og medvirkning i planprosessen, bør vi framover ha fokus på:

- Økt forebygging, satse på friskliv, tidlig innsats og aldersvennlige samfunn.
- Økt samarbeid med frivillige lag, organisasjoner og sivilsamfunn
- Et mer realistisk tjenestenivå, tydelige inntakskriterier og endret terskel på vedtaksbaserte tjenester – og vi må være tydelig på prioriteringer og forventninger
- Mer teknologi som et virkemiddel for å gi økt effektivisering innad tjenestene, som kan frigi personell og ressurser
- Bruke ressursene i helse- og omsorg på en mer hensiktsmessig måte

Meld. St. 29 Morgendagens omsorg, s. 19:

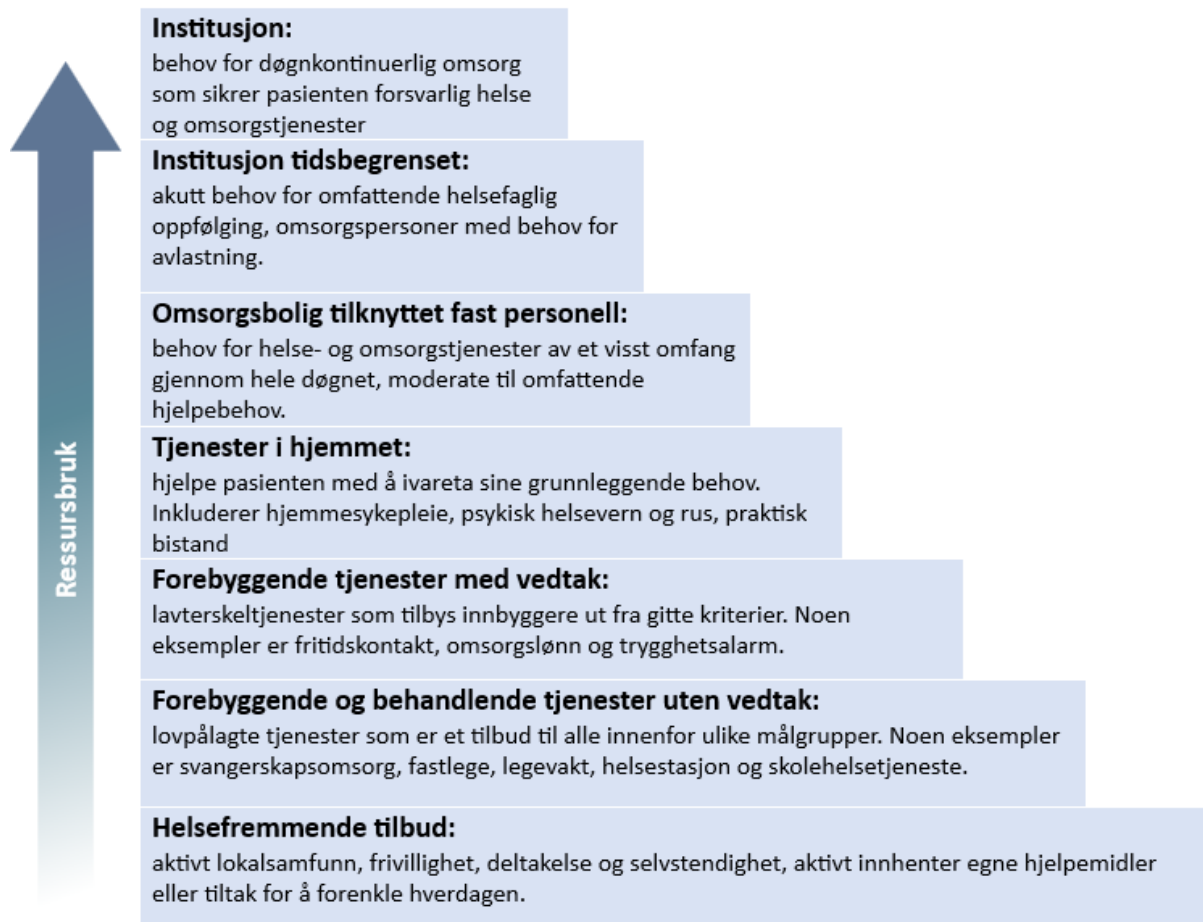
«Morgendagens omsorgstjeneste skal legge til rette for at brukeren i større grad blir en ressurs i eget liv, for at lokalsamfunnets innbyggere mobiliseres på nye måter og blir ressurser for hverandre, for at velferdsteknologi blir en ressurs for brukere som dermed får bedre muligheter til å mestre hverdagen, og for at ressursene hos ideelle og frivillige organisasjoner videreutvikles og tas i bruk på nye måter.»

4. MESTRINGSTRAPPA

For å imøtekomme dagens utfordringer og framtidens utviklingstrekk, ser vi at helse- og omsorgstjenesten må tilpasse seg. Utviklingen i samfunnet og den økonomiske situasjonen tilsier at vi må tenke nytt og bruke ressursene vi har på en smartere måte. Vi må altså finne ut hvordan vi skal få mer helse ut av de ressursene vi har, og hvordan vi må jobbe og strukturere oss for å få til dette. Tjeldsund kommune vrir derfor fokuset bort fra omsorgstrapp og over til *Mestringstrappa*.

Mestringstrappa viser tjenester som strekker seg fra å benytte tilbud i lokalsamfunnet og dekke mindre hjelpebehov (lavterskeltilbud), til mer omfattende og sammensatte hjelpebehov. Intensjonen er større fokus på mestring av eget liv, benytte seg av lavterskelløsninger og helsetjenester når man har behov for dette.

Utvidet informasjon om de 5 øverste trinnene vil bli beskrevet i kommunens nye tildelingskriterier.

4.1 Helsefremmende tilbud

Helsefremmende tilbud er det nederste trinnet i mestringstrappa, og er uten inngripen av kommunale tjenester. På dette trinnet viser man til aktiviteter for hvordan man selv kan leve sitt liv for å bidra til god helse, og hvordan forberede seg på alderdommen. Innbyggerne må selv ta ansvar for hvordan de ønsker å leve sitt liv.

4.2 Forebyggede og behandlende tjenester uten vedtak

Forebyggende og behandlende tjenester uten vedtak, er det andre trinnet i mestringstrappa. Dette er kommunale tjenester som ikke krever søknad og vedtak, men som man automatisk får tilbud om når man har behov for det. Eksempler på slike tjenester er svangerskapsomsorg, helsestasjon, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom, fastlege, legevakt, ergoterapi, fysioterapi, rehabilitering, kreftkoordinator, og mestring/friskliv.

5. FOKUSOMRÅDER

For å møte de utfordringene og fremtidsutsiktene vi ser vil komme, ønsker vi å rette fokuset mot fem områder:

Frivillighet

Tidlig innsats, forebyggende arbeid og friskliv

Bo og planlegge for en robust framtid

Fremtidens helsetjeneste

Beholde og rekruttere personell

Oppbyggingen av fokusområdene henger sammen med hvilket trinn man er på i mestringstrappa og mål fra samfunnsdelen. Fokusområdene beskriver noe av det vi har i dag og hva vi har behov for fremover. Sammen vil fokusområdene bidra til at vi får en bærekraftig utvikling av helse- og omsorgssektoren i Tjeldsund.

Frivillighet

Fokusområdet «**Frivillighet**» knytter seg til det nederste trinnet i mestringstrappa.

Helsefremmende tilbud

Frivilligheten skaper inkluderende fellesskap hvor folk kommer sammen for å gjøre aktiviteter, kjempe for en sak eller på annen måte gjøre noe de er opptatt av og synes er viktig. Det er viktige arenaer for å bekjempe utenforskap, ensomhet og gi folk en meningsfull hverdag.

Flere studier viser at de som driver med frivillig arbeid har bedre helse enn andre. Å ha fokus på frivillig arbeid og legge til rette for hvordan frivillige kan bidra mer i samfunnet vil da være en vinn-vinn-situasjon både for de frivillige og de som kan ta i bruk tilbud som iverksettes av de frivillige.

Fokusområdet konkretiserer mål fra **kommuneplanens samfunnsdel**.

Tjeldsund skal ha gode nærmiljø som er tilgjengelig for alle
Tjeldsund skal ha sosiale møteplasser
Leve hele livet-reformen skal være integrert i tjenestetilbudet

Noe av det vi har	Dette har vi behov for
<ul style="list-style-type: none">• Samarbeid med lag og foreninger hvor det blant annet gis veiledning opp mot mulig finansiering av aktiviteter og gode tiltak• Aktive foreninger som bidrar til positive møteplasser• Frivilligheten som bidrar til økt tilgjengelighet av friluftsområder.• Home-Start: frivillige familiekontakter som organiseres av en kommunal koordinator	<ul style="list-style-type: none">• Øke tilgjengeligheten av informasjon om det frivillige arbeidet som gjøres• Koordinere samhandling mellom kommunen og frivilligheten.• Utarbeide en frivillighetsstrategi• Øke samarbeidet med frivillige og utvikle nye modeller for frivillig innsats• Tilrettelegging for bruk av kommunale bygg til frivillig arbeid som kommer alle til gode: for eksempel generasjonsmøter, utstyr til å drive aktiviteter.• Ha oppmerksomhet på å tilrettelegge aktiviteter og informasjon som er universelt utformet

Tidlig innsats, forebyggende arbeid og friskliv

Fokusområdet «Tidlig innsats, forebyggende arbeid og friskliv» knytter seg til de tre nederste stegene i mestringstrappa.

Helsefremmende tilbud

Forebyggede og behandlende tjenester uten vedtak

Forebyggende tjenester med vedtak

Fokusområdet skal bidra til fokus på forebyggende arbeid, med tiltak som kan gi reduksjon i sykdommer, skader, sosiale utfordringer, dødelighet og risikofaktorer. På lang sikt er det bedre og billigere å forbygge enn å reparere og behandle. Tidlig innsats handler om å gi hjelp så tidlig som mulig i et menneskes liv, enten vanskene oppstår i førskolealder eller senere i livet. Ved tidlig innsats vil man kunne forebygge utfordringer og ha større mulighet for å sette inn tiltak umiddelbart når utfordringer avdekkes. Friskliv brukes som en betegnelse på lavterskel aktivitetstilbud for å fremme den fysiske og psykiske helsen til våre innbyggere.

Fokusområdet konkretiserer mål fra **kommuneplanens samfunnsdel**.

Det skal tilbys et variert aktivitetstilbud i Tjeldsund som fremmer opplevelse og folkehelse

Tjeldsund skal ha sosiale møteplasser

Leve hele livet-reformen skal være integrert i tjenestetilbudet

Noe av det vi har	Dette har vi behov for
<ul style="list-style-type: none">• Folkehelseoversikten• Program for folkehelse• Friskliv Ung¹• Ulike møteplasser i regi av kommunen og frivillige• Støtteordninger som bidrar til å hindre utenforskap, slik som Fritidskassen og utstyrssentral (BUA)• Systematisk kartlegging og oppfølging av psykisk helse, rus og voldsutsatthet hos gravide og spedbarnsmødre• Skolehelsetjeneste på alle skoler• Lavterskel helsestasjonstilbud• Foreldreveiledning og Home-Start• Tverrfaglig samarbeid²• Dagtilbud for personer med demenssykdom• Markasamisk helsenettverk: en ressurs for samiske pasienter, pårørende og ansatte i kommunen.	<ul style="list-style-type: none">• Koordinere samhandling mellom kommunen og frivilligheten• Øke kjennskapen til tilbudene kommunen og frivilligheten har• Tilby lærings- og mestringstilbud innenfor friskliv• Tilrettelegge for samhandling mellom generasjoner• Tilrettelegge for transport til ulike aktiviteter for alle aldersgrupper• Øke kulturforståelse og minske språkbarrierer³• Benytte tilgjengelige ressurser for å motvirke mobbing og utenforskap, og øke kulturforståelse• Styrke og videreutvikle samarbeidet med markasamisk helsenettverk og Vårdobáiki.

¹ Skape møteplasser for ungdom og unge voksne for å forhindre utenforskap

² Blant annet; Forebyggende forum, Konsultasjonsteam, Tverrfaglig team på hver skole, Tverrfaglig barnehage team på kommunens største barnehage, psykososialt kriseteam

³ Blant annet; øt bruk av tolk, skilting, kompetanseheving, innarbeide økt kulturforståelse i hverdagen (bruk av radio, mat, markere merkedager)

Bo og planlegge for en robust fremtid

Fokusområdet «**Bo og planlegge for en robust framtid**» knytter seg til de tre nederste trinnene i mestringstrappa.

Helsefremmende tilbud
Forebyggede og behandlende tjenester uten vedtak
Forebyggende tjenester med vedtak
Tjenester i hjemmet

En bolig skal være god å leve i hele livet. Det betyr at behovene endrer seg med livssituasjon eller alderen, og man må se på hvilke grep man kan gjøre i dag som kan forenkle hverdagen. Den enkelte må selv planlegge sin bolig i forhold til livsløpsstandard. Dette kan gjøres ved å lage bruksrom på ett plan, fjerne dørstokker, montere håndtak, skaffe seg smartløsninger og andre elektroniske hjelpemidler.

Å skape gode bomiljøer med boliger tilpasset innbyggernes livssituasjon og tilrettelegging for aktivitet, samhold med andre og helsefremmende tiltak vil være betydningsfullt. Dette for blant annet å kunne være med på å skape bedre helse, hindre ensomhet og gi et bredere tjenestetilbud. Her vil samarbeid med entreprenører ha betydning for utbygging av tilpassede boliger.

Fokusområdet konkretiserer mål fra **kommuneplanens samfunnsdel**.

Tjeldsund skal ha gode nærmiljø som er tilgjengelig for alle
Tjeldsund skal ha en variert boligsammensetning tilpasset ulike livsfaser
Tjeldsund skal ha sosiale møteplasser

Noe av det vi har	Dette har vi behov for
<ul style="list-style-type: none">I kommunen er det en stor overvekt av eneboliger og fritidsboliger spredt over hele kommunenKommunen har omsorgsboliger (mer fysisk tilrettelagte boliger) og kommunale boligerNoen teknologiske hjelpemidler, slik som trygghetsalarm, elektroniske nøkler som erstatter nøkkelbokser, GPS	<ul style="list-style-type: none">Økt kjennskap og bruk av teknologiske hjelpemidler, både i regi av innbyggeren selv og som et tjenestetilbud fra kommunenØkt fokus på variert boligsammensetning med mer tilrettelagte boenheterØkt fokus på lokalisering/arealplanlegging⁴Øke samarbeidet med næringslivet

⁴ for eksempel bør boliger sentraliseres i områder nært infrastruktur, tjenester og sosiale aktiviteter. Ved å samle boliger nært tjenestetilbudet vil man bruke tiden mer pasientrettet og mindre tid på kjøring mellom pasientene.

Fremtidens helsetjeneste

Fokusområdet «Fremtidens helsetjeneste» knytter seg til de fire øverste trinnene i mestringstrappa.

Institusjon Institusjon tidsbegrenset Omsorgsbolig tilknyttet fast personell Tjenester i hjemmet

Etterspørselen etter tjenester øker i årene som kommer, mens de økonomiske og personellmessige ressursene ikke forventes å øke tilsvarende. Samtidig øker kravene til å yte høyere kvalitet og spesialiserte tjenester. Kommunen har behov for en helse- og omsorgstjeneste som er bærekraftig, preget av kvalitet, tilgjengelighet og økonomisk effektivitet samtidig som den er fleksibel nok til å kunne endre seg i takt med nye utfordringer og endrede behov.

Helse og omsorgs området skal fremme innbyggernes helse og mestringsevne, slik at flere kan klare seg lengst mulig selv, med liten inngripen fra offentlige hjelpeapparatet.

Fokusområdet konkretiserer mål fra **kommuneplanens samfunnsdel**.

Tjeldsund skal ha kvalitative og gode helse- og omsorgstjenester Leve hele livet- reformen skal være integrert i tjenestetilbudet

Noe av det vi har	Dette har vi behov for
<ul style="list-style-type: none">• Høy dekningsgrad av institusjonsplasser• Benytter noe velferdsteknologiske hjelpemidler, hovedsakelig for eldre• Avlastningstilbud for å bistå pårørende• Fritidskontakter til enkeltpersoner• Matombrining• Samarbeid med SANKS⁵ innenfor psykisk helse og rus• Omsorgsboliger med fast tilknyttet bemanning til enkelte pasientgrupper• Hjemmetjeneste som er tett lokalisert med 3 av institusjonene• Dagsenter for personer med demenssykdom• Legevakt i tett samarbeid med ambulansetjenesten	<ul style="list-style-type: none">• Øke fokus på likeverdige helsetjenester• Kartlegging og konkrete kriterier for å motta nødvendige tjenester på riktig nivå.• Samle ressursene for å skape robuste tjenester• Dreie tilbudet fra langtidsopphold til hjemmebaserte tjenester, korttidsbehandling og avlastning• Satse på mestring og mulighet til å leve ut det potensialet hver og en har• Ta i bruk velferdsteknologiske hjelpemidler som kan bidra til en mer effektiv og tryggere tjenester• Økt fokus på pasient- og pårørendemedvirkning.• Øke fokus på hjemme rehabilitering for å kunne fortsette å bo i eget hjem• Styrke tverrfaglig samarbeid• Støtte opp om den frivillige omsorgen som gis av pårørende og andre

⁵ SANKS: Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus

Beholde og rekruttere personell

Fokusområdet «**beholde og rekruttere personell**» knytter seg til alle trinnene i mestringstrappa.

Institusjon
Institusjon tidsbegrenset
Omsorgsbolig tilknyttet fast personell
Tjenester i hjemmet
Forebyggende tjenester med vedtak

Det er større slitasje og økt arbeidsbelastning på den enkelte arbeidstaker ved at samme antall personell skal håndtere dobbel mengde arbeid. Kommunen har allerede i dag utfordringer med å rekruttere nok arbeidskraft. Dette er en utfordring vi ser i flere land og vi kan dermed ikke belage oss på å hente arbeidskraft fra andre steder i landet, eller utlandet. Vi må finne løsninger som gjør at vi beholder de ansatte vi har og er attraktive for nye ansatte.

«Vi går tom for folk før vi går tom for penger» - Helsepersonellkomisjonen, 2023

Fokusområdet konkretiserer mål fra **kommuneplanens samfunnsdel**.

Tjeldsund skal ha kvalitative og gode helse- og omsorgstjenester

Noe av det vi har	Dette har vi behov for
<ul style="list-style-type: none">RekrutteringsplanStudenter i ulik praksis (bla sykepleier, vernepleier)Fokus på veiledning av leger i spesialiseringNordsjøturnus for legerLegevakt med nært samarbeid med ambulansetjenesten	<ul style="list-style-type: none">Skape større fagmiljø og samarbeid på tvers av avdelingeneOppgavedeling, riktig kompetanse på riktig sted. Vurdere arbeidsoppgaver opp mot nødvendig kompetanseKompetansehevingSkape attraktive arbeidsplasser med ny teknologiKommunen skal ha konkurransedyktige vilkårØkt fokus på heltidskultur og tilrettelegging av turnusTilby fremoverlente og nytenkende arbeidsmiljøUtfordringer og mulighet til å utvikle segVurdere Nordsjøturnus for andre enheterTilpassing av listelengde til legene med hensyn til andre kommunale helseoppgaver de harTilstrekkelige ressurser til flykningstjenestenStabiliseringstiltak for fastlegene og annet helsepersonell

6. OPPFØLGING OG GJENNOMFØRING AV PLANEN

Helse- og omsorgsplan 2024-2034 er en overordnet plan som angir retningen for framtidig utvikling av helse- og omsorgstilbudene i Tjeldsund. Tiltakene i planen besluttes i forbindelse med årlig behandling av styringsdokument med økonomiplan. Kommunen har ansvar for å gi befolkningen et tilbud av best mulig kvalitet innenfor de økonomiske rammene som stilles til rådighet.

Velferdssamfunnet står foran en periode som vil kreve stor omstillingsevne for å nå målet om:

Gode nok tjenester med de ressursene man har og innenfor vedtatte økonomiske rammer

7. FØRINGER FOR HELSE- OG OMSORGSSEKTOREN

7.1 Lover og regler

I tillegg til nasjonale, regionale og lokale føringer, skal det kommunale tjenestetilbudet være godt forankret i de lover og regler som omfatter helse og omsorgstjenesten. Herunder både de ansatte, pasientene og pårørende.

7.2 Nasjonale føringer

- FNs 17 bærekraftsmål
- Leve hele livet
- Bo trygt hjemme-reformen (2023)
- NOU 2023:4 Helsepersonellkommisjonen
- Samhandlingsreformen 2008-2009
- Universell utforming
- Primærhelsemeldingen (2014-2015)
- SINTEF: Er smått alltid godt i eldreomsorgen (2016)
- Folkehelsemeldinga «Gode liv i et trygt samfunn» (2018-2019)
- Nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet (2015-2020)
- Mestre hele livet – regjeringens strategi for god psykisk helse (2017-2022)
- Meld. St. 29, Morgendagens omsorg (2012-2013), Nasjonalt velferdsteknologi-program
- Omsorg 2022 – Regjeringens plan for omsorgsfeltet (2015-2020)
- Demensplan 2020 – et mer demensvennlig samfunn

7.3 Regionale føringer

- Ishavserklæringen – partnerskaps erklæringen mellom kommunene og UNN i Helsefelleskapet
- Samarbeidsavtale mellom Tjeldsund kommune og Universitetssykehuset Nord-Norge

7.4 Lokale føringer

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Folkehelseoversikten – levekår og helse i Tjeldsund kommune

Tittel:

Tittel:

Planforslag: Helse- og omsorgsplan 2024-2034

Planforslag: Helse- og omsorgsplan XXXX-XXXX

Plánaprográmma - suohkanplána areálašassi 2022-2034 - samisk

Utarbeidet av:

Utarbeidet av:

Tjeldsund kommune

For kontakt eller spørsmål:

Mail: post@tjeldsund.kommune.no

Telefon: 770 89500

Besøksadresse: Skånlandsveien 72/76

Post: Tjeldsund kommune, Postboks 240, 9439 EVENSKJER